

Te Ine i te Wā

Ko ngā kaupapa pāngarau e whai wāhi atu ana ki tēnei ngohe:

- Ko te whakatauta tata me te ine i te wā.
- Ko te whiriwhiri i te hautanga o tētahi tauoti.
- Ko te whakamāori kauwhata pou.
- Ko te pānga whakarea
- Ko te whakamahi i te reo whakatairite

Ko ngā kupu pāngarau matua:

whakatauta tata, ine, wāti tū, hautekau, hauono, hauwhā, hēkona, meneti, whakatairite, kauwhata pou

Hei Mahi 1

a) Whakatauta tatangia te wā e oti i a koe ēnei mahi:

Te mahi	Te whakatauta tata i te wā
Kia 5 ngā tuhinga o tō ingoa	
Omangia te 20 mita	
Kia 50 ngā papaki ringaringa	
Tatau mawhiti-5 mai i te 0 ki te 50	
Herea tētahi hū ki te koromāhanga	

e) Whakamāramahia ō whiriwhiringa hei whakatauta tata i te wā e oti i a koe ngā papaki ringaringa 50.

Hei Mahi 2

a) Whakamahia he wāti tū hei ine i te wā e oti i a koe ēnei mahi. He pai te mahi takirua kōrua ko tētahi hoa:

Te mahi	Te whakatauta tata i te wā	Te ine i te wā
Kia 5 ngā tuhinga o tō ingoa		
Omangia te 20 mita		
Kia 50 ngā papaki ringaringa		
Tatau mawhiti-5 mai i te 0 ki te 50		
Herea tētahi hū ki te koromāhanga		

e) Pēhea nei tō pai ki te whakatauta tata i ēnei wā? He pātata ō wā whakataunga tata ki ngā wā ine, he tawhiti rānei?

Kia mōhio te ākongā:

- ko te hēkona te waeine e hāngai ana
- ki te whai i tētahi rautaki arorau hei whakatauta tata i ēnei wā.

Hei tauira: 'E rua pea ngā papaki ringaringa i ia hēkona, nō reira e 50 i roto i te 25 hēkona.'

E mōhio ana te ākongā ki te whakamahi i te wāti tū.

E mōhio ana te ākongā ki te whakatairite i āna whakatauta tata me ngā wā i inea e ia ki te wāti tū.

Hei tauira: 'He tere ake aku papaki ringaringa 50 i tāku i whakatauta ai. E 3 kē pea ngā papaki ringaringa i te hēkona kotahi, kāore te 2.'

h) He aha ngā mahi o runga ake nei i oti i a koe i raro i te hautekau meneti?

i) He aha ngā mahi o runga ake nei i oti i a koe i waenganui i te hautekau meneti me te hauono meneti?

k) He aha ngā mahi o runga ake nei i oti i a koe i runga ake i te hauwhā meneti?

Hei Mahi 3

a) Titiro ki ngā wā i oti i a koe ngā mahi o te Hei Mahi 2, ka whakatau tata ai i ēnei:

Te mahi	Te whakatau tata i te wā
Kia 7 ngā tuhinga o tō ingoa	
Omangia te 30 mita	
Kia 20 ngā papaki ringaringa	
Tatau mawhiti-5 mai i te 0 ki te 75	
Herea tētahi hū ki te koromāhanga	

e) Whakamāramahia tō rautaki whakatau tata i te wā ka oti i a koe te 30m te oma.

E mōhio ana te ākongā ki te huri i te hautekau meneti hei hēkona.

Hei tauira: 'E 60 hēkona i te meneti. Whakawehea te 60 ki te 10 hei whiriwhiri i te hautekau meneti. Ko te 6 hēkona tērā.'

E mōhio ana te ākongā ki te huri i te hauono meneti hei hēkona.

Hei tauira: 'E 60 hēkona i te meneti. Whakareatia te 6 ki te 10, ka 60. Nō reira ko te 10 hēkona te hauono o te meneti.'

E mōhio ana te ākongā ki te huri i te hauwhā meneti hei hēkona.

Hei tauira: 'E 60 hēkona i te meneti Hauruatia te 60, ka 30 hēkona, koirā te haurua meneti. Hauruatia te 30, ka 15 hēkona, koirā te hauwhā meneti.'

E mōhio ana te ākongā ki te whakatau tata i te wā, i runga anō i tana mōhio ki te kaupapa.

Hei tauira:

- 'E 8 hēkona ka oti i a au ngā tuhina e 5 o taku ingoa. Nō reira, kia paku nui ake i te 8 hēkona ka oti ngā tuhinga e 7. Ākene pea ko te 10 hēkona.'
- 'E 8 hēkona ka oti i a au ngā tuhina e 5 o taku ingoa. He nui ake i te 1 hēkona, he iti ake i te 2 hēkona mō te tuhinga kotahi. Nō reira, kei waenganui i te 7 me te 14 hēkona - ākene pea ko te 10 hēkona.'

E mōhio ana te ākongā ki te whakatau tata i te wā, i runga anō i te pānga whakarea kei waenganui i ētahi taurangi e rua.

Hei tauira: 'E 5 hēkona ka oti i a au te 20m te oma. Nō reira e 2.5 hēkona ka oti te 10m. Whakareatia tērā ki te 3, ko te 7.5 hēkona tērā ka oti i a au te 30m te oma.'

Hei Mahi 4

- a) Whakamahia he wāti tū hei ine i te wā e oti i a koe ēnei mahi. He pai te mahi takirua kōrua ko tētahi hoa:

Te mahi	Te whakatau tata i te wā	Te ine i te wā
Kia 7 ngā tuhinga o tō ingoa		
Omangia te 30 mita		
Kia 20 ngā papaki ringaringa		
Tatau mawhiti-5 mai i te 0 ki te 75		
Herea tētahi hū ki te koromāhanga		

- e) Pēhea nei tō pai ki te whakatau tata i ēnei wā? He pai ake i ō whakataunga tata i te Hei Mahi 2 o runga ake nei, kāore rānei i tata ake? He aha i pēnā ai?

- h) Tekau mā rima hēkona te wā ka oti i a Rongo te 100m te oma. Koia nei āna whakataunga tata:

Te oma a Rongo	Te whakatau tata a Rongo i te wā
200m	30 hēkona
400m	1 meneti
1000m	2.5 meneti

He aha te rautaki a Rongo ki te whakatau tata i ēnei wā?

- i) Pēhea nei ō whakaaro ki ngā whakataunga tata a Rongo?

E mōhio ana te ākonga ki te whakamahi taputapu ine.

E mōhio ana te ākonga ki te whakatairite i āna whakatau tata me ngā wā i inea e ia ki te wāti tū.

Hei tauira: 'I āhua pai aku whakataunga tata nā runga i aku inenga wā o mua. Kāore i tino rerekē aku whakatau tata me ngā inenga i tēnei mahi.'

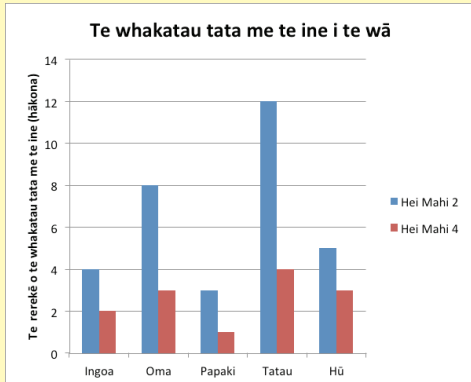
E kite ana te ākonga i te pānga whakarea i whāia e Rongo, arā, ka whakareatia ia 100

mita ki te 15 hei whiriwhiri i te wā. Ākene pea ka whakamāramahia ā-kupu (Kaupae 3A), ka tuhia rānei he whārite (Kaupae 3E): $w = n$ -rau mita $\times$ 15

Ka tūhono te ākonga i ngā whakataunga tata ki te pūāhua tūturu o te kaupapa. Arā, kāore i tika tā Rongo whai i tēnei rautaki, nā te mea ka pōturi ake tana omaoma i ngā tawhiti roa. Kāore e pūmau te tere o tana oma.

Hei Mahi 5

- a) I oti i a Pare te Hei Mahi 2 me te Hei Mahi 4 i runga ake nei. Ka tātaihia e ia te rerekē o ngā wā whakatautaata me ngā wā ine. Ka whakaaturia ēnei ki te kauwhata pou nei:

- e) Whakamāramahia te tikanga o te pou kahurangi tuatahi o te kauwhata.
- h) Whakamāramahia te tikanga o te pou whero tuatahi o te kauwhata.
- i) Tuhia he kōrero hei whakatairite i te pai o āna whakatautaata i ēnei Hei Mahi e rua nei.

E mōhio ana te ākongā ki te whakamāori kauwhata. Arā, ko te pou kahurangi tuatahi e tohu i te 4 hēkona. Koirā te rerekē o te whakatautaata me te ine a Pare i te wā ka oti i a ia ētahi tuhinga e 5 o tana ingoa.

E mōhio ana te ākongā ki te whakamāori kauwhata. Arā, ko te pou whero tuatahi e tohu i te 2 hēkona. Koirā te rerekē o te whakatautaata me te ine a Pare i te wā ka oti i a ia ētahi tuhinga e 7 o tana ingoa.

E mōhio ana te ākongā ki te whakamāori i ngā āhuatanga matua me ngā ia whānui e whakaaturia ana ki te kauwhata pou. Hei tauira:

- 'He teitei ake ngā pou kahurangi i ngā pou whero. E tohu ana tērā he koretake ake ngā whakatautaata a Pare i te Hei Mahi 2, i āna whakatautaata i te Hei Mahi 4.'
- 'He taurangirangi (whitiwhiti) te teitei o ngā pou kahurangi, mai i te 3 hēkona ki te 12 hēkona. Koirā e tohu ana i te piki me te heke o te pai o ngā whakatautaata a Pare. He āhua pūmau te teitei o ngā pou whero, mai i te 1 hēkona ki te 4. E tohu ana tērā i te rite tonu o āna whakatautaata i te Hei Mahi 4?'